

Research Paper

Identifying and Prioritizing Promoting and Inhibiting Factors in the Development of Extracurricular Volleyball in Schools**E. Asadollahi¹, T. Kafshdar Toosi²**

1. Assistant Professor, Sanabad Golbahar Institute of Higher Education, Iran (Corresponding Author).
2. MSc, Sanabad Golbahar Institute of Higher Education

Received: 2022/05/20**Accepted: 2022/09/07****Abstract**

The purpose of this study was to identify and prioritize the promoting and inhibiting factors in the development of extracurricular volleyball in girls' schools in Mashhad. This study was an applied, exploratory, mixed research. The statistical population of this research was separate in the qualitative and quantitative sections. In the qualitative section, the studied subjects included professors of sports management and volleyball experts (coaches, veterans and volleyball activists in the field of education and sports directors of education in Mashhad). The sampling method in the interview was the snowball method (12 interviews) until the data reached theoretical saturation and in the Q questionnaire section it was purposive (26 people). The statistical population of the quantitative part of the research to complete the Q questionnaire included the upper spectrum along with physical education teachers of Mashhad and volleyball experts (coache, player, referee, etc.). Q methodology and factor rotation of the matrix and varimax rotation were used to analyze the research data in SPSS software. The findings showed that 5 mental models in the promoting factors and 6 mental models in the hindering factors are involved in the development of extracurricular volleyball in secondary schools. Finally, according to the inhibiting factors, contracting with other organizations, holding more competitions in schools and using specialized volleyball halls to hold classes are suggested while according to the promoting factors, it is recommended more advertising, holding in public places and using talented and honorary students in holding classes.

Keywords: Human Resources, Cultural Factors, Support Factors, Educational Problems, Structural Problems.

1. Email: ehs.asadollahi.spr@iauctb.ac.ir
2. Email: Talietsousi1361@gmail.com

Extended Abstract

Background and Purpose

As human capital, students can be the basis for the progress and development of future generations (Jenkinson, 2010). Solutions that start with the creation of clear philosophies in people from a younger age, especially "study courses in education" and become permanent habits in daily life (Fahim and Asadollahi, 2021). Sports development is related to increasing participation and promoting the opportunities and benefits of participating in sports activities (Shajie et al., 2022). It can be said that in Iran, the office of physical education and sports activities of the Ministry of Education, as one of the main guardians of educational sports among students, has a mission to develop and strengthen physical education lessons among students, the above sports activities expand the program within the framework of the Basic Transformation Document, the National Curriculum and the goals and policies of the Ministry of Education. By explaining the above, the importance of studying school sports and extracurricular sports is highlighted, and since volleyball is one of the most popular sports, both in the field of public and professional sports, extracurricular activities are also in secondary schools. It is also aimed at this sport. Therefore, the main problem of the study is that what are the promoting and inhibiting factors that can play a role in the development of extracurricular volleyball in Mashhad girls' schools and how can the planning be based on these factors?

Methodology

This study was an applied, exploratory analytical research. On the other hand, due to its qualitative and quantitative nature and the use of Q methodology, it is a part of mixed research. The statistical population in the qualitative part included professors of sports management, experts in the field of volleyball including coaches, veterans and volleyball activists in education and sports managers of Mashhad. The sampling method was the snowball method and 12 interviews were conducted to obtain data and continued to reach theoretical saturation. The statistical population of the quantitative part of the research in order to complete the Q-questionnaire included the people studied in the qualitative part along with the physical education teachers of Mashhad city and volleyball experts. The sampling method was purposeful and 26 people answered the Q-questionnaire correctly (Asadollahi et al., 2020). In the qualitative part, a quasi-structured interview and a review of the theoretical foundations were used, and the experts were asked to introduce the effective promoting and inhibiting factors that play a role in the development of extracurricular volleyball in secondary schools with

reasons. The second part, which was small, after the construction of the Q questionnaire, was first examined by specialists and experts (8 individuals) in terms of face validity and content validity, and after approval, it was distributed among the experts. To identify mental patterns and statistically analyze the data obtained from the promoting and inhibiting factors questionnaire, Q methodology and exploratory factor analysis and varimax rotation were used using SPSS version 22 software.

Results

In order to identify the factors promoting and hindering the development of extracurricular volleyball in Mashhad secondary schools, Q methodology was put on the agenda. In the part of promoting factors out of 31 codes obtained, finally 23 codes according to the opinion of Q expert group were included as the main factors in Q questionnaire and in the part of inhibiting factors out of 38 codes obtained, finally 22 codes according to the opinion of the group Q expert was placed as the main factor in Q questionnaire. Then the results of Q factor analysis, the rotated matrix of the factors and the final table of mental patterns showed that according to the people's point of view, there are a total of 5 mental patterns in the driving factors section (the first mental pattern: the nature of volleyball and student sports, the second mental pattern : cultural factors, the third mental model: the possibility of progress, the fourth mental model: supportive-social factors and the fifth mental model: the possibility of access) and in the section of the inhibiting factors, there are a total of 6 models (the first mental model: problems and financial issues, the second mental model: problems facilities and infrastructure, the third mental pattern: structural problems, the fourth mental pattern: attraction and support problems, the fifth mental pattern: educational problems and the sixth mental pattern: weak human resources) were identified. Moreover, the findings showed that among the promoting factors, it was determined that the mental model of the nature of volleyball and sports of students is the first priority, and among the inhibiting factors, it was determined that problems and financial issues are the most important mental model identified.

Discussion

In the driving factors, it was found that the mental model of the nature of volleyball and sports of students is the first priority. This mental model specifically refers to the concept that volleyball is popular among students and athletic students have a great desire to play volleyball. The most important items of this model are "the popularity of volleyball among students", which is the most important driving factor in the extracurricular of schools; "Possibility of training volleyball with the least facilities" is another factor that can be promoted because

the nature of this area is also possible with the least facilities; And "the lack of risk and injury in volleyball for students" is one of the strong motivations that encourage girls and families in general to bring their children to this sport. In the inhibiting factors, it was found that financial problems and issues are the most important mental patterns identified. This mental pattern shows that financial problems play a decisive role in the extracurricular development of volleyball schools in Mashhad secondary schools and are the factors that prevent development. It is suggested that more advertising should be done on the development of school extracurriculars, as mentioned in the nature factor, in general, families have a good view of the programs offered by schools, and if schools provide proper advertising in this regard, students, especially girls, turn to extracurricular classes more.

Keywords: Human Resources, Cultural Factors, Support Factors, Educational Problems, Structural Problems.

References

1. Asadollahi, E., Gholami Bidkhani, R., Jaghargh Mahian, A., & Yazdanian, M. (2020). Research Methods in Physical Education and Sports. Book Tak Publications. First Edition. Mashhad. P. 493. (Persian)
2. Fahim Devin, H., Asadollahi, E. (2021). Investigating the Mediating Role of Coaches' Sense of Humor in Causative Relation of Transformational (Inspirational) Leadership with Sport Achievement Motivation in Elite Athletes. Scientific Journal Of Organizational Behavior Management in Sport Studies, 8(2), 93-102.
3. Jenkinson, K. A. & Benson, A. C. (2010). Physical education, sport education and physical activity policies: Teacher knowledge and implementation in their Victorian state secondary school. European Physical Education Review, 15(3), 365-388.
4. Shajie, R., Heydari, R., Shajie, K., Asadollahi, E., amiri, S. (2022). Analysis of immoral behaviors of Iranian Premier League players. Research on Educational Sport, 9(25), 167-194.

شناسایی و اولویت بندی عوامل پیش برنده و بازدارنده در توسعه والیبالیست فوق برنامه مدارس

احسان اسداللهی^۱، طلیعه کفشدار طوسی^۲

۱. استادیار، عضو هیات علمی موسسه آموزش عالی سناباد گلپه‌هار (نویسنده مسئول)
۲. دبیر تربیت بدنی آموزش و پرورش مشهد، دانشجوی کارشناسی ارشد موسسه آموزش عالی سناباد گلپه‌هار

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۶/۱۶

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۲/۳۰

چکیده

هدف تحقیق حاضر شناسایی و اولویت بندی عوامل پیش برنده و بازدارنده در توسعه والیبالیست فوق برنامه مدارس دخترانه شهر مشهد بود. روش پژوهش حاضر کاربردی و از نوع اکتشافی و آمیخته محسوب می‌شد. جامعه آماری این تحقیق در بخش کیفی و کمی مجزا بود. در بخش کیفی، افراد مطالعه شده اساتید مدیریت ورزشی و خبرگان حوزه والیبالیست (مربیان، پیشکسوتان و فعالان والیبالیست در حوزه آموزش و پرورش و مدیران ورزشی آموزش و پرورش شهرستان مشهد) بودند. روش نمونه‌گیری در مصاحبه به شیوه گلوله‌برفی بود (۱۲ مصاحبه) تا داده‌ها به اشباع نظری رسید و در بخش پرسشنامه کیو به صورت هدفمند بود (۲۶ نفر). جامعه آماری بخش کمی تحقیق به منظور تکمیل پرسشنامه کیو شامل طیف بالا به همراه معلمان تربیت بدنی شهرستان مشهد و خبرگان والیبالیست (مربی، بازیکن، داور و...) بود. از روش شناسایی کیو و چرخش عاملی ماتریس‌ها و چرخش واریماکس برای تحلیل داده‌های تحقیق در محیط نرم‌افزار اسپاس پی‌اس‌اس انجام شد. یافته‌ها نشان داد، پنج الگوی ذهنی در عوامل پیش برنده و شش الگوی ذهنی در عوامل بازدارنده توسعه والیبالیست فوق برنامه مدارس متوسطه نقش دارند. در نهایت، با توجه به عوامل بازدارنده پیشنهادهایی همچون عقد قرارداد با سایر ارگان‌ها، برگزاری مسابقات بیشتر در مدارس و استفاده از سالن‌های تخصصی والیبالیست برای برگزاری کلاس‌ها و با توجه به عوامل پیش برنده پیشنهادهایی همچون تبلیغات بیشتر، برگزاری در مکان‌های عمومی و استفاده از دانش‌آموزان مستعد و مقام آور در برگزاری کلاس‌ها ارائه شد.

واژگان کلیدی: منابع انسانی، عوامل فرهنگی، عوامل حمایتی، مشکلات آموزشی، مشکلات ساختاری.

1. Email: ehs.asadollahi.spr@iauctb.ac.ir

2. Email: t.kafshdar@gmail.com

مقدمه

یکی از عواملی که موجب پیشرفت و ترقی یک جامعه می‌شود و از آن می‌توان به‌عنوان یک اصل اساسی برای رشد پایدار یاد کرد، بهره‌وری و استفاده بهینه از تمامی داشته‌ها و سرمایه‌ها است. دانش‌آموزان به‌عنوان یکی از این سرمایه‌ها می‌توانند زمینه‌ساز پیشرفت و توسعه نسل‌های آتی باشند (دوستی و همکاران، ۲۰۱۷). از طرفی در جهان امروزی یکی از راهکارهای ثمربخش برای رسیدن به هدف‌های متعالی در ابعاد مختلف توسعه برای دولت‌مردان کشورهای پیشرفته، توسعه ورزش است (جینکسون و همکاران، ۲۰۱۰). دانش‌آموزان توانمند از نظر روانی و جسمانی سهم بسزایی در رسیدن به این پیشرفت و ترقی ایفا می‌کنند؛ به‌طوری‌که در برهه کنونی باید راه را شناخت و گام‌ها را استوار برداشت (دوستی و همکاران، ۲۰۱۷). کشورهای درحال توسعه نیز برای رسیدن به این اهداف به‌دنبال کسب فرایندهای عملکرد بهینه آنان هستند. در تمامی این برنامه‌ها، گسترش ورزش در اقصای مختلف، به‌ویژه در جامعه دانش‌آموزان یکی از استراتژی‌های کاربردی آنان بوده است که درنهایت پس از گذشت فقط چند سال از پیاده‌سازی برنامه‌های کاربردی، گرایش جمعیت بسیار زیاد در سنین بالاتر به سمت فعالیت‌های ورزشی، از نشانه‌های مثبت مفیدبودن این برنامه‌ها است (طوسی و همکاران، ۲۰۲۱). راهکارهایی که با ایجاد فلسفه‌های روشن در افراد از سنین کمتر، به‌ویژه در دوره‌های تحصیلی در آموزش و پرورش شروع می‌شوند و به‌صورت عادات همیشگی در زندگی روزمره قرار می‌گیرند (فهیم و اسداللهی، ۲۰۲۱). از بین سازمان‌ها و دستگاه‌های اجرایی کشور، آموزش و پرورش یکی از حساس‌ترین دستگاه‌های کشور است که سهم بسزایی در فراهم کردن جامعه‌ای سالم با آینده‌ای روشن ایفا می‌کند. همه افراد جامعه در دوران طلایی فراگیری خود، از دبستان تا پایان دبیرستان، وارد این کارگاه عظیم و قرنطینه عمومی می‌شوند (وفایی‌مقدم، ۲۰۱۸).

دلایل متعددی برای برنامه‌ریزی و سرمایه‌گذاری در ورزش و تفریحات سالم وجود دارد: نخست اینکه ورزش بخش مهمی از زندگی اجتماعی است که سبب توسعه مهارت‌های رهبری و فرصت بروز خلاقیت‌ها می‌شود و به دوستی و نزدیکی جامعه کمک می‌کند؛ دوم اینکه شرکت در فعالیت‌های ورزشی باعث افزایش سطح بهداشت عمومی و جلوگیری از بروز بیماری‌ها و نیز درگیر شدن بیشتر آحاد جامعه در زندگی پر تحرک می‌شود (سواری و همکاران، ۲۰۱۴). امروزه کشورها دریافته‌اند که توسعه ورزش و بهره‌گیری از مزایای مستقیم و غیرمستقیم آن بدون برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری مناسب میسر نیست؛ بنابراین ورزش مانند هر نظام دیگری نیازمند تدوین اهداف کلان، راهبردها و برنامه‌های عملیاتی است تا ضمن آگاهی از مسیر حرکت بتواند از هرگونه دوباره‌کاری، بیراه‌رفتن و

هدررفت منابع مالی، انسانی، فیزیکی و اطلاعاتی خود اجتناب ورزد (دی بوسچر، ۲۰۱۳). امروزه در راستای توسعه ورزش در هر کشوری عواملی وجود دارد که برخی از این عوامل پیش برنده و مثبت هستند که باید اثرات آن‌ها را در راستای توسعه ورزش تقویت کرد و برخی از این عوامل بازدارنده و منفی هستند که باید اثرات آن‌ها را در راستای توسعه ورزش تشخیص داد و کم‌اثر کرد. در ادامه به تبیین موضوع تحقیق بیشتر پرداخته می‌شود.

ورزش به‌عنوان پدیده‌ای مهیج، برانگیزاننده، موجب اتحاد ملی و عامل توسعه و ارتقای سلامت در جامعه، جایگاه مهمی در جامعه دارد (مکجنسی، ۲۰۱۳). به‌طور کلی، ورزش بازتابی از جامعه امروز است. از طریق ارتقای ورزش، فعالیت‌های ورزشی ابزاری برای توسعه جوامع و صلح در فرهنگ‌های مختلف است (کارتوکولیس و همکاران، ۲۰۰۹). در این راستا توسعه ورزش در ارتباط با افزایش مشارکت و ترویج فرصت‌ها و مزایای حضور در فعالیت‌های ورزشی است (شجیع و همکاران، ۲۰۲۲). تعاریف مختلفی از مفهوم توسعه ورزش ارائه شده است. مفهوم توسعه ورزش بسیار کلی است و می‌تواند توسعه ورزش را در همه سطوح از جمله همگانی، ورزش نخبگان، ورزش پایه و... در بر گیرد (بولک، ۲۰۰۹). کالینز توسعه ورزش را به‌عنوان فرصتی تأثیرگذار بر سیستم‌ها، ساختارها و فرایندها تعریف کرده است که افراد جامعه را در تمام سطوح یا گروه‌های خاص یا منطقه‌ای قادر می‌سازد در ورزش تفریح و سرگرمی شرکت کنند و عملکردشان را به هر سطحی که مدنظر آن‌هاست، پیشرفت دهند (سوتیرادو، ۲۰۱۲). از سوی دیگر می‌توان یکی از مهم‌ترین بخش‌های توسعه ورزش یک جامعه را ورزش‌های پایه و مدارس دانست. والیبال که امروزه در میان کشورهای جهان رشد و توسعه چشمگیری یافته است، جزو محبوب‌ترین و پرطرفدارترین (از نظر بازیکن و تماشاچی) و نیز به لحاظ خصوصیتی که دارد، از هیجان‌انگیزترین رشته‌های ورزشی امروز دنیاست. والیبال با وجود سابقه و عمر کم خود در مقایسه با سایر ورزش‌ها، از محبوبیت و علاقه‌مندی زیادی برخوردار است. روی آوردن کودکان و نوجوانان در بسیاری از کشورهای جهان موجب شده است که تعداد بازیکنان و نیز علاقه‌مندان این رشته ورزشی بیش‌ازپیش فزونی یابد. والیبال به‌عنوان ورزشی جذاب و مفرح در سرتاسر جهان علاقه‌مندان زیادی را به خود جذب کرده است و روزبه‌روز بر شیفتگان آن اضافه می‌شود. از خصوصیات بارز این رشته ورزشی می‌توان به این نکته اشاره کرد که در بعد پرورشی، همگانی، قهرمانی و حرفه‌ای دارای قابلیت است که در همه سنین از نوجوانی تا کهنسالی می‌توان به آن پرداخت. همچنین این رشته ورزشی به‌دلیل آسان بودن، اجراشدنی بودن، خطر آسیب کمتر و افزایش آمادگی جسمانی دانش‌آموزان، مدنظر مدارس قرار گرفته و موجب انجام آن در زنگ ورزش شده است. یکی از ورزش‌های پرطرفدار که توسعه ورزش مدارس را در پی خواهد داشت، والیبال است. گنجاندن

والیبال در فوق برنامه مدارس دختران می تواند مزایای زیادی داشته باشد. فعالیت های فوق برنامه شامل فعالیت های غیراجباری است که در مدرسه انجام می شود، اما در برنامه درسی گنجانده نشده است (بارتکاس^۱ و همکاران، ۲۰۱۲). فعالیت های فوق برنامه مدارس به مفهوم وسیع تر درک می شود، همه فعالیت های سازمان یافته داوطلبانه را شامل می شود، چه این فعالیت ها در محیط مدرسه انجام شود و چه غیر از این؛ مانند فعالیت های ورزشی. فعالیت های فوق برنامه مبتنی بر مدرسه برای سیاست گذاری و تحقیقات آموزشی به طور ویژه مدنظر قرار گرفته است؛ زیرا بیشتر از تدریس خصوصی تنظیم شدنی است (کیوگر^۲، ۲۰۱۶). هدف اساسی فعالیت فوق برنامه ورزشی این نیست که تنها از سختی آموزش بکاهد و فرصتی برای استراحت دانش آموزان فراهم آورد؛ بلکه اهمیت و ارزش این فعالیت ها در توسعه تجربیات ورزشی دانش آموزان است. مدت ها است که فعالیت های فوق برنامه به عنوان منبع نابرابری در رابطه با پیشرفت مدرسه در بین کودکان در نظر گرفته می شود. تحقیقات مختلفی که در داخل و خارج از کشور در مورد والیبال انجام شده اند، نشان داده اند که به والیبال پایه و مدارس کمتر توجه شده است. کشتی دار و طالب پور (۲۰۱۱) در پژوهشی با عنوان «بررسی وضعیت موجود والیبال ایران» نشان دادند که وضع موجود والیبال استان ها به لحاظ رویکرد پشتیبانی نرم و سخت ناهمگون است و ۷۰ درصد از استان ها در مؤلفه های نیروی انسانی به ویژه داوران و مربیان فعال، منابع مالی و حمایت کنندگان مالی، توسعه علمی و پژوهشی و فناوری اطلاعات و توسعه استاندارد و ارزیابی، محیط حقوقی، مدیریت و برنامه ریزی، به ویژه در بخش مسابقات داخلی استان ها در سطح بسیار پایینی قرار دارند. عبدزاده و همکاران (۲۰۱۹) موانع و محدودیت های مختلفی را برای توسعه والیبال شناسایی کردند که یکی از آن ها بی توجهی به والیبال پایه و آکادمی های تخصصی بود. میرمعینی (۲۰۱۳) در پژوهش خود که به استعدادیابی در والیبال مدارس پرداخته بود، چند راهکار ارائه داده بود که یکی از آن ها به داشتن تیم پایه و توجه به ورزش والیبال در سنین نوجوانی اشاره کرده بود. رضوی و همکاران (۲۰۱۳) به جایگاه تربیت بدنی در مدارس اشاره کردند و بیان کردند، نبود امکانات و تجهیزات ورزشی یک عامل بازدارنده قوی در ارتقایافتن جایگاه درس تربیت بدنی در مدارس است. بجورندال و جیسدال^۳ (۲۰۲۰) در تحقیقی به بررسی نقش برنامه های مدارس ورزشی در پیشرفت ورزشکاران در هندبال و فوتبال نروژ پرداختند. نتایج نشان داد، سیاست گذاران و دست اندرکاران باید خطوط ارتباطی رسمی و غیررسمی بین برنامه های مدارس ورزشی و تیم های باشگاهی را تقویت کنند. مربیان باید

1. Bartkus
2. Kuger
3. Bjørndal & Gjesdal

اطمینان حاصل کنند که برنامه درسی فرصت‌های موجود برای پیشرفت ورزشکاران را در سطح فردی محدود نمی‌کند. همچنین مربیان باید رویکردهای انعطاف‌پذیر برای رشد و تمرینات ورزشکار را حفظ کنند. اسپولنکوف و سیفکن (۲۰۱۹) در بررسی فرایند ورزش برای توسعه گزارش کردند، مشارکت ورزشی نقش محوری در این زمینه دارد و در واقع مدل مشارکت ورزشی پایه ورزش برای توسعه است. وانگ و لو (۲۰۱۷) نیز عوامل توسعه ورزش در دانشگاه‌ها را افزایش تعداد مشارکت‌کنندگان، افزایش آگاهی دانشجویان، وجود تجهیزات ورزشی در دانشگاه و دانشکده‌ها، سازمان‌دهی کمپ‌های ورزشی، اجرای رویدادهای بزرگ ورزشی و انجام پژوهش‌های مرتبط عنوان کردند. بوردن و همکاران (۲۰۱۳) در تحقیقی با هدف شناسایی وضعیت مناسب برای فوق‌برنامه مدارس عمومی تگزاس، موانع شرکت دانش‌آموزان در فعالیت‌های فوق‌برنامه ورزشی مدرسه را کمبود منابع مالی، کمبود امکانات، کمبود کارکنان و مربیان علاقه‌مند و علاقه‌نداشتن دانش‌آموزان برشمردند. هاردی و همکاران (۲۰۱۰) به بررسی مهارت‌های پایه پرداختند و دریافتند که تجهیزات ورزشی موردنیاز و همچنین برنامه‌ریزی برای این برنامه‌ها یکی از نکات ضروری برای گسترش این ورزش‌ها است. یافته‌های این پژوهش‌ها نشان داد، ورزش مدارس و به‌طور خاص والیبال با مشکلاتی روبه‌روست و با توجه به مزیت‌هایی که ورزش مدارس و والیبال دارد، باز هم مشکلاتی در این راه وجود دارد؛ از این رو شناخت عوامل بازدارنده و پیش‌برنده توسعه والیبال می‌تواند خلأ تحقیقات گذشته را تکمیل کند.

ورزش مدارس و فعالیت‌های فوق‌برنامه در مدارس یکی از راه‌های توسعه ورزش در بین دانش‌آموزان است. انجمن ورزشی مدارس ایالت کنتاکی در بیانیه مأموریت خود آورده است: انجمن ورزشی مدارس ایالت کنتاکی باید بالاترین کیفیت فعالیت‌ها و برنامه‌های ورزشی را با شیوه‌ای مؤثر و با تأکید بر جوانمردی، ورزش‌دوستی و توسعه آموزش دانش‌آموزان ورزشکار برقرار کند. برخی از استراتژی‌های مهم این انجمن عبارت‌اند از: حفظ و تضمین ثبات مالی انجمن، توسعه نقش پشتیبانی برای آموزش دانش‌آموزان، آموزش و توسعه حرفه‌ای منابع انسانی انجمن، توسعه نظارت و ممیزی از مدارس، ترویج مردانگی و جوانمردی در میان دانش‌آموزان، مربیان و تماشاگران، و بازبینی و اصلاح ساختار (بالیر و گاندز، ۲۰۱۲). انجمن ورزشی مدارس استرالیا در مأموریت خود آورده است: جذب دانش‌آموزان به فعالیت‌های ورزشی مدرسه به‌صورت منظم، برای نمایش استعدادها و تحقق ظرفیت کامل خود است. برخی از مهم‌ترین استراتژی‌های این انجمن عبارت‌اند از: تشویق به افزایش مشارکت دانش‌آموزان در رویدادهای ورزشی مدارس، ارزیابی مداوم از برنامه‌های ورزشی مدارس، حفظ و

1. Balyer & Gunduz

نگهداری ارتباطات مؤثر و مفید با همه ذی‌نفعان به‌منظور تدارک محیط ورزشی باکیفیت، ترویج نقش ورزش مدرسه در گستره جامعه، تقویت و توسعه حمایت‌های مالی، پیاده‌سازی تمریناتی به‌منظور ایجاد محیطی ایمن و سالم، توسعه برندینگ مشترک در سراسر مدارس ورزش استرالیا (ایوانیوشینا و الکساندروف^۱، ۲۰۱۵).

می‌توان گفت در ایران نیز دفتر تربیت‌بدنی و فعالیت‌های ورزشی وزارت آموزش و پرورش در حکم یکی از متولیان اصلی ورزش تربیتی و پرورشی در دانش آموزان، مأموریت دارد تا ضمن توسعه و تقویت درس تربیت‌بدنی در میان دانش آموزان، فعالیت‌های ورزشی فوق‌برنامه را در چارچوب سند تحول بنیادین، برنامه درس ملی و اهداف و سیاست‌های وزارت آموزش و پرورش در آنان گسترش دهد. همچنین این دفتر در نظر دارد تا با ترسیم چارچوب و چشم‌انداز مأموریت‌ها و فعالیت‌هایش، ضمن ارائه تصویری روشن از افق حرکت و برنامه‌ریزی خود، زمینه‌های هم‌افزایی را برای بسیج ظرفیت‌ها و تحقق‌بخشیدن به ساحت تربیت زیستی و بدنی، به‌منزله یکی از ساحت‌های مهم و مؤثر تحقق سند تحول بنیادین فراهم کند. با بیان توضیحات مذکور، اهمیت بررسی و مطالعه ورزش مدارس و فوق‌برنامه ورزشی مدارس برجسته می‌شود و از آنجاکه رشته ورزشی والیبال یکی از پرطرفدارترین ورزش‌ها چه در زمینه ورزش همگانی و چه در زمینه حرفه‌ای است، در مدارس متوسطه نیز فعالیت‌های فوق‌برنامه نیز به این رشته ورزشی معطوف است؛ از این‌رو مسئله اصلی تحقیق این است که عوامل پیش‌برنده و بازدارنده‌ای که در توسعه والیبال فوق‌برنامه مدارس دخترانه مشهود نقش دارند، کدام‌اند و چگونه می‌توان برنامه‌ریزی را بر این عوامل منطبق کرد؟

روش پژوهش

این تحقیق از نظر هدف کاربردی است که جزو تحقیقات اکتشافی تحلیلی محسوب می‌شود. از طرفی به‌دلیل ماهیت کیفی و کمی بودن و استفاده از روش‌شناسی کیو، این پژوهش جزو تحقیقات آمیخته است. جامعه آماری این تحقیق در بخش‌های کیفی و کمی مجزا بود. در بخش کیفی و مصاحبه، افراد مطالعه‌شده اساتید مدیریت ورزشی، خبرنگاران حوزه والیبال شامل مربیان، پیشکسوتان و فعالان والیبال در حوزه آموزش و پرورش و مدیران ورزشی آموزش و پرورش شهرستان مشهد بودند. روش نمونه‌گیری به شیوه گلوله‌برفی بود و ۱۲ مصاحبه انجام شد تا داده‌ها به اشباع نظری رسید. جامعه آماری بخش کمی تحقیق برای تکمیل پرسشنامه کیو شامل افراد مطالعه‌شده در بخش کیفی به‌همراه معلمان

1. Ivaniushina & Aleksandrov

تربیت بدنی شهرستان مشهد و خبرنگان والیبال (مربی، بازیکن، داور و...) بودند. روش نمونه‌گیری به صورت هدفمند بود که ۲۶ نفر به پرسشنامه کیو به صورت صحیح پاسخ دادند. در روش شناسی کیو واژه‌های جامعه و نمونه آماری تفاوت‌های چندانی با سایر پژوهش‌های کمی دارند؛ زیرا در روش کیو به نمونه‌گیری تصادفی احتیاج نیست و نباید به این شکل نمونه انتخاب شود؛ زیرا افراد به دلیل داشتن عقیده خاص درباره موضوع این تحقیق به شکل کاملاً آگاهانه انتخاب می‌شوند؛ در نتیجه اندازه نمونه نیز در این روش کوچک بوده و هدف آن، تجزیه و تحلیل عمیق روی تعداد اندکی از افراد متخصص در زمینه مطالعه شده است، نه تجزیه و تحلیل سطحی بر تعداد زیادی از افراد غیرمتخصص. تعداد حجم نمونه در این روش با توجه به مطالب بیان شده کم است، اما با توجه به تحقیقات انجام شده با این روش، حداقل ۲۰ نفر و حداکثر ۴۰ نفر به پرسشنامه کیو پاسخ خواهند داد (اسداللهی و همکاران، ۲۰۲۰). در این تحقیق نیز سعی شد که این میزان رعایت شود و حجم نمونه آماری بین ۲۰ تا ۴۰ نفر باشد. از پیش فرض‌هایی که رعایت شد این بود که افراد مطالعه شده حتماً باید در رشته والیبال تخصص داشته باشند، دارای حداقل پنج سال سابقه باشند و از معلمانی که تخصص والیبال و برگزاری کلاس‌های فوق برنامه داشتند، مصاحبه شد و پرسشنامه کیو برای آن‌ها توزیع شد. در بخش کیفی از مصاحبه نیمه ساختاریافته و بررسی مبانی نظری استفاده شد و از خبرنگان خواسته شد تا عوامل مؤثر پیش برنده و بازدارنده‌ای را که در توسعه والیبال فوق برنامه مدارس متوسطه نقش دارند، با ذکر دلیل معرفی کنند. بخش دوم که کمی بود، پس از ساخت پرسشنامه کیو ابتدا توسط متخصصان و خبرنگان (هشت تن) از نظر روایی صوری و محتوایی بررسی شد و پس از تأیید در بین خبرنگان توزیع شد. برای شناسایی الگوهای ذهنی و تحلیل آماری داده‌های حاصل از پرسشنامه عوامل پیش برنده و بازدارنده از روش شناسی کیو، تحلیل عاملی اکتشافی و چرخش واریماکس به کمک نرم افزار اسپاس اس ۱ نسخه ۲۲ استفاده شد.

نتایج

با توجه به عنوان تحقیق یعنی شناسایی و اولویت بندی عوامل پیش برنده و بازدارنده در توسعه والیبال فوق برنامه مدارس دخترانه شهر مشهد، یافته‌های تحقیق در دو بخش کیفی و کمی مطرح شد. ابتدا ویژگی‌های جمعیت شناختی افراد مطالعه شده در بخش یافته‌های توصیفی بیان شد و سپس به ارائه یافته‌های استنباطی تحقیق پرداخته شد.

1. SPSS

در جدول شماره یک، اطلاعات مربوط به ۱۲ مصاحبه‌شونده ذکر شده است.

جدول ۱- اطلاعات مصاحبه‌شوندگان

Table 1- Information of the interviewees

مشارکت‌کنندگان	سطح تحصیلات	پست سازمانی	جنسیت	سابقه شغلی
1	دکتری	عضو هیئت‌علمی	مرد	10 years
2	کارشناسی‌ارشد	معلم تربیت‌بدنی و مربی والیبال	زن	10 years
3	کارشناسی	پیشکسوت والیبال استان	مرد	40years
4	دکتری	عضو هیئت‌علمی	زن	15years
5	دکتری	عضو هیئت‌علمی	مرد	25years
6	کارشناسی‌ارشد	خبه و مربی والیبال	مرد	18years
7	دکتری	عضو هیئت‌علمی	مرد	20years
8	کارشناسی‌ارشد	بازیکن لیگ برتر بانوان	زن	5 years
9	دکتری	عضو هیئت‌علمی	مرد	22 years
10	کارشناسی	معلم تربیت‌بدنی و مربی والیبال	زن	20years
11	دکتری	عضو هیئت‌علمی	زن	12 years
12	کارشناسی‌ارشد	کارمند و فعال والیبال در آموزش و پرورش استان	زن	10 years

در بخش بعدی برای تکمیل فضای گفتمان با پنج نفر از افراد متخصص در زمینه والیبال مدارس و والیبال بانوان مصاحبه شد تا عبارات مشخص‌شده را تأیید و نهایی کنند. اطلاعات آن‌ها در جدول شماره دو بیان شده است.

جدول ۲- معرفی مصاحبه‌شوندگان در بخش کیو برای نهایی کردن عامل‌های شناسایی شده

Table 2- Introduction of the interviewees in Q section to finalize the identified factors

شماره	سمت	سابقه	تحصیلات	جنسیت
1	عضو هیئت علمی (متخصص والیبال)	25 years	دکتری	مرد
2	معلم تربیت‌بدنی و مربی والیبال	20 years	لیسانس	مرد
3	عضو هیئت علمی	12 years	دکتری	زن
4	ورزشکار برجسته والیبال بانوان در استان	6 years	لیسانس	زن
5	خبره و مربی والیبال	18 years	فوق لیسانس	مرد

بعد از طراحی جدول کیو، ۲۶ تن از خبرگان والیبال استان (اساتید خبره در والیبال، معلمان تربیت‌بدنی استان، مربیان والیبال، پیشکسوتان، فعالان حوزه ورزش مدارس و مدیران و کارمندان بخش تربیت‌بدنی آموزش و پرورش استان) به تکمیل آن پرداختند. اطلاعات این افراد در جدول شماره سه گزارش شده است.

جدول ۳- اطلاعات افراد تکمیل‌کننده پرسشنامه کیو

Table 3- Information of people who completed Q questionnaire

شماره	سمت	سابقه	تعداد
1	عضو هیئت علمی (متخصص والیبال)	All more than 10 years	4
2	معلم تربیت‌بدنی	All more than 15 years	8
3	مربیان والیبال	All more than 10 years	6
4	پیشکسوتان والیبال استان	more than 20 years	3
5	فعالان حوزه ورزش مدارس	more than 5 years	3
6	مدیران و کارمندان بخش تربیت‌بدنی آموزش و پرورش استان	more than 5 years	2

برای یافتن عوامل و مؤلفه‌های پیش‌برنده و بازدارنده توسعه والیبال فوق‌برنامه مدارس متوسطه با استفاده از مصاحبه و بررسی مبانی نظری تحقیق مربوط به موضوع تحقیق، عوامل پیش‌برنده و

بازدارنده توسعه والیبال فوق برنامه مدارس متوسطه به شرح جدول شماره چهار شناسایی شد.

جدول ۴- عوامل پیش برنده و بازدارنده توسعه والیبال فوق برنامه مدارس متوسطه دختران مشهد
Table 4- Factors promoting and inhibiting the development of extracurricular volleyball in girls' secondary schools in Mashhad

آسیب‌ها		
شماره	عبارت پیش برنده	منابع استخراجی مصاحبه مبانی نظری
1	محبوب بودن رشته والیبال بین دانش آموزان	*
2	وجود استعدادهای زیاد در بین دانش آموزان مقطع متوسطه	*
3	حضور موفق تیم‌های مینی والیبال و والیبال دانش آموزان مشهد در سطح استان و کشور	*
4	استقبال عمومی خانواده‌های دانش آموزان از کلاس‌های فوق برنامه مدارس	*
5	نگاه و دید مثبت مردم مشهد به ورزش دختران	*
6	مساعادت هیئت والیبال استان با آموزش و پرورش	*
7	وجود افراد دلسوز در بدنه تربیت بدنی آموزش و پرورش مشهد	*
8	حمایت معنوی آموزش و پرورش مشهد برای توسعه برنامه‌های فوق برنامه ورزشی مدارس	*
9	امکان آموزش والیبال به وسیله کمترین امکانات	*
10	وجود مربیان کارآموده والیبال در سطح شهر مشهد	*
11	اعتماد زیاد جامعه مشهد به مدارس و معلمان از نظر اخلاقی و رفتاری	*
12	وجود دانش آموزان دختر مطرح والیبال در سطح شهر	*
13	آشنایی عمومی دانش آموزان به رشته ورزشی والیبال	*
14	استقبال از فضاهای ورزشی روباز در پارک‌ها و پارک‌های مخصوص بانوان	*
15	استقبال عمومی از برنامه‌های اوقات فراغت مدارس	*

ادامهٔ جدول ۴- عوامل پیش برنده و بازدارنده توسعه والیبال فوق برنامه مدارس متوسطه دختران

مشهد

Table 4- Factors promoting and inhibiting the development of extracurricular volleyball in girls' secondary schools in Mashhad

آسیب‌ها		
شماره	منابع استخراجی	منابع استخراجی
	مصاحبه	مبانی نظری
16	*	حمایت اجتماعی از دختران برای ورود به عرصه ورزش
17	*	توزیع امکانات و سالن‌های ورزشی در اقصا نقاط مشهد و سهولت دسترسی
18	*	وجود انگیزه زیاد در دختران دانش‌آموز مشهد در بروز توانایی‌های ورزشی
19	*	گرایش زیاد دختران به کلاس‌های ورزشی فوق برنامه
20	*	کمبود مخاطره و آسیب‌دیدگی در رشته والیبال برای دانش‌آموزان
21	*	توجه به ورزش دانش‌آموزی مشهد، برای معرفی استعدادها به مقاطع بالاتر ورزشی
22	*	فرصت بروز استعداد در کلاس‌های فوق برنامه مدارس برای دانش‌آموزان
عبارات بازدارنده		
	مصاحبه	مبانی نظری
1	*	کمبود اعتبارات مالی در تربیت بدنی آموزش و پرورش شهرستان مشهد
2	*	نبود عزم جدی برای توسعه والیبال دانش‌آموزان شهرستان مشهد
3	*	کمبود امکانات نرم‌افزاری و سخت‌افزاری مانند سالن اختصاصی والیبال در اختیار دانش‌آموزان
4	*	زیادبودن هزینه‌های اجاره سالن و هزینه‌های تمرین برای دانش‌آموزان در کلاس‌های فوق برنامه
5	*	کمبود میزان فرهنگ مشارکت ورزشی در میان دانش‌آموزان

ادامهٔ جدول ۴- عوامل پیش‌برنده و بازدارنده توسعه والیبال فوق‌برنامه مدارس متوسطه دختران مشهد

Table 4- Factors promoting and inhibiting the development of extracurricular volleyball in girls' secondary schools in Mashhad

منابع استخراجی		آسیب‌ها	شماره
مبانی نظری	مصاحبه	منابع استخراجی	
	*	تأکید بیشتر بر اوقات فراغت تا پرورش استعداد در کلاس‌های فوق‌برنامه مدارس	6
	*	ضعف در آموزش اصولی و مدرن مربیان (معلمان تربیت‌بدنی) فوق‌برنامه و نبود آموزش مناسب و تدریس اصولی مربیان به دانش‌آموزان	7
*	*	برگزارنشدهٔ منظم مسابقات بین مدارس منطقه و شهرستان مشهد	8
	*	اختصاص نیافتن هزینه کافی برای معلمان و مربیان در کلاس‌های فوق‌برنامه و بی‌انگیزگی آن‌ها	9
*	*	تقسیم ناعادلانه بودجه مدارس در امور ورزشی و غیرورزشی	10
*		حمایت و پشتیبانی ضعیف آموزش و پرورش از ورزش به‌خصوص دانش‌آموزان	11
	*	کم‌بودن ساعت درس تربیت‌بدنی و به تبع آن، تأثیر منفی بر فوق‌برنامه مدارس	12
	*	برگزاری کم و مقطعی کلاس‌های فوق‌برنامه ورزشی مدارس مشهد	13
*		افزایش جذابیت‌های برخی فعالیت‌های غیرورزشی در میان دانش‌آموزان	14
	*	انگیزه حضور در کلاس‌های آموزش خصوصی به‌جای شرکت در فوق‌برنامه مدارس	15
*	*	نبود جذابیت‌های محیطی در جذب دانش‌آموزان به دوره‌های فوق‌برنامه ورزشی	16

ادامهٔ جدول ۴- عوامل پیش برنده و بازدارنده توسعه والیبال فوق برنامه مدارس متوسطه دختران

مشهد

Table 4- Factors promoting and inhibiting the development of extracurricular volleyball in girls' secondary schools in Mashhad

آسیب‌ها		
شماره	منابع استخراجی	مباحثه مبانی نظری
17	کمبود نیروی انسانی متخصص (والیبال) در مدارس متوسطه شهر مشهد	*
18	ضعف در گسترش بازی والیبال بین دختران در مکان‌های عمومی	*
19	همکاری نکردن سایر ارگان‌ها برای در اختیار گذاشتن امکانات و منابع تخصصی (مانند دانشگاه‌ها)	*
20	فقدان به کارگیری نیروی جوان و متخصص در کلاس‌های فوق برنامه والیبال مدارس	*
21	بحران‌های ناشی از گسترش بیماری کوید-۱۹ و تأثیر آن بر ورزش	*
22	کمبود مدارس و آکادمی‌های تخصصی والیبال	*

برای شناسایی مؤلفه‌های پیش برنده و بازدارنده توسعه والیبال فوق برنامه مدارس متوسطه مشهد، روش شناسی کیو در دستور کار قرار گرفت. در قسمت عوامل پیش برنده از ۳۱ کد به دست آمده، در نهایت ۲۳ کد طبق نظر گروه خبره کیو، به عنوان عوامل اصلی در پرسشنامه کیو قرار گرفت و در قسمت عوامل بازدارنده از ۳۸ کد به دست آمده، در نهایت ۲۲ کد طبق نظر گروه خبره کیو، به عنوان عوامل اصلی در پرسشنامه کیو قرار گرفت. در ادامه یافته‌های بخش کیو شامل ارائه نتایج تحلیل عاملی کیو، ماتریس چرخش یافته عامل‌ها و جدول نهایی الگوهای ذهنی بود که در ادامه بیان شده است.

جدول شماره پنج نشان می‌دهد که با توجه به دیدگاه افراد، در قسمت عوامل پیش برنده، در مجموع پنج الگوی ذهنی و در قسمت عوامل بازدارنده، در مجموع شش عامل شناسایی شده است.

جدول ۵- میزان واریانس تبیین شده هر عامل یا الگوی ذهنی و مقدار ویژه آن

Table 5- The amount of explained variance of each factor or mental pattern and its special value

چرخش متعامد عامل‌ها			تعداد الگوهای ذهنی پژوهش عوامل پیش‌برنده
واریانس تجمعی	درصد واریانس	جمع کل	
27.100	27.100	6.787	الگوی ذهنی اول: ماهیت والیبال و ورزش دانش‌آموزان
46.680	19.580	5.633	الگوی ذهنی دوم: عوامل فرهنگی
60.854	14.174	4.358	الگوی ذهنی سوم: امکان پیشرفت
71.575	10.721	2.907	الگوی ذهنی چهارم: عوامل حمایتی-اجتماعی
81.539	9.964	1.882	الگوی ذهنی پنجم: امکان دسترسی
چرخش متعامد عامل‌ها			تعداد الگوهای ذهنی پژوهش عوامل بازدارنده
واریانس تجمعی	درصد واریانس	جمع کل	
25.964	25.964	6.953	الگوی ذهنی اول: مشکلات و مسائل مالی
44.577	18.613	6.251	الگوی ذهنی دوم: مشکلات امکاناتی و زیرساختی
55.889	14.312	5.325	الگوی ذهنی سوم: مشکلات ساختاری
72.809	13.92	4.612	الگوی ذهنی چهارم: مشکلات جذابیتی و حمایتی
82.71	9.921	3.374	الگوی ذهنی پنجم: مشکلات آموزشی
88.098	5.388	2.015	الگوی ذهنی ششم: منابع انسانی ضعیف

برای تفسیر و شناسایی عامل‌ها از ماتریس چرخش یافته عامل‌ها استفاده شد. به کمک این ماتریس مشخص می‌شود که کدام یک از مشارکت‌کنندگان باعث ایجاد هر یک از الگوهای ذهنی شده‌اند. در جداول شماره‌های شش و هفت، یافته‌های مربوط به چرخش متعامد به شیوه واریانس گزارش شده است.

جدول ۶- نتایج چرخش متعامد به شیوه واریماکس در عوامل پیش برنده

Table 6- The results of orthogonal rotation by Varimax method in promoting factors

الگوی ذهنی						مشارکت کنندگان
الگوی ۶ ذهنی	الگوی ۵ ذهنی	الگوی ۴ ذهنی	الگوی ۳ ذهنی	الگوی ۲ ذهنی	الگوی ۱ ذهنی	
					0.863	3
					0.697	26
					0.901	14
					0.885	8
					0.738	7
					0.699	1
				0.718		20
				0.694		2
				0.873		15
				0.739		17
				0.689		5
			0.758			25
			0.712			22
			0.639			21
			0.744			6
			0.802			4
		0.661				16
		0.739				23
		0.701				18
		0.699				9
	0.912					11
	0.754					24
	0.669					10
0.722						13
0.796						12
0.769						19

جدول ۷- نتایج چرخش متعامد به شیوه واریماکس در عوامل بازدارنده

Table 7- The results of orthogonal rotation by Varimax method in inhibiting factors

الگوی ذهنی					مشارکت‌کنندگان
الگوی ذهنی ۵	الگوی ذهنی ۴	الگوی ذهنی ۳	الگوی ذهنی ۲	الگوی ذهنی ۱	
				0.729	18
				0.691	6
				0.829	22
				0.881	9
				0.735	5
				0.648	13
				0.932	23
				0.721	26
			0.777		19
			0.719		14
			0.696		15
			0.826		10
			0.749		4
			0.670		3
		0.911			17
		0.799			20
		0.837			2
		0.665			11
		0.755			8
	0.819				16
	0.882				7
	0.654				1
	0.710				21
0.738					24
0.769					25
0.775					12

به‌منظور استخراج هر کدام از الگوهای ذهنی، نمودار تکمیل‌شده افراد بررسی شد و عوامل مشترک در گروه خبرگان نیز استخراج شد. جدول شماره هشت، نتایج نهایی را به تفکیک الگوهای ذهنی نشان می‌دهد. گفتنی است، نام هر الگوی ذهنی براساس مشخصات و ویژگی آسیب‌ها توسط گروه محققان نهاده شده است.

جدول ۸- الگوهای ذهنی شناسایی شده به تفکیک مشارکت کنندگان و عوامل پیش برنده و بازدارنده

Table 8- Identified mental patterns according to participants and promoting and inhibiting factors

الگوهای ذهنی	مشارکت کنندگان	عوامل پیش برنده	شماره
ماهیت والیبال و ورزش دختران	M18/m6/m22/m9/m5/m13/m23/m26	Q1/Q2/Q10/Q14/Q20/Q21	1
عوامل فرهنگی	M19/m14/m15/m10/m4/m3	Q4/Q5/Q12/Q16	2
امکان پیشرفت	M17/m20/m2/m11/m8	Q3/Q7/Q11/Q13/Q19/Q22/Q23	3
عوامل حمایتی- اجتماعی	m16/m7/m1/m21	Q6/Q8/Q9/Q17	4
امکان دسترسی	M24/m25/m12	Q15/Q18	5
الگوهای ذهنی	مشارکت کنندگان	عوامل بازدارنده	شماره
مشکلات مالی	m3/m26/m14/m8/m7/m1	Q1/ Q4 /Q10/Q11	1
مشکلات امکاناتی	m20/m2/m15/m17/m5	Q3/Q5/Q19/Q23	2
مشکلات ساختاری	m25/m22/m21/m6/m4	Q5/Q6/Q8/Q13/Q18/Q21	3
مشکلات جذابیتی و حمایتی	m16/m23/m28/m9	Q2/Q11/Q14/Q15/Q16	4
مشکلات آموزشی	m11/m24/m10	Q7/Q12	5
منابع انسانی ضعیف	m13/m12/m19	Q17/Q20	6

در جدول شماره نه، الگوهای ذهنی به ترتیب درصد واریانس رتبه‌بندی شدند.

جدول ۹- اولویت‌بندی عوامل و الگوهای ذهنی عوامل پیش‌برنده و بازدارنده

Table 9- Prioritization of factors and mental patterns of promoting and inhibiting factors

الگوهای ذهنی پیش‌برنده	رتبه و اولویت	درصد واریانس
ماهیت والیبال و ورزش دانش‌آموزان	1	27.100
عوامل فرهنگی	2	19.580
امکان پیشرفت	3	14.174
عوامل حمایتی-اجتماعی	4	10.721
امکان دسترسی	5	9.964
الگوهای ذهنی بازدارنده	رتبه و اولویت	درصد واریانس
مشکلات و مسائل مالی	1	25.964
مشکلات امکاناتی و زیرساختی	2	18.613
مشکلات ساختاری	3	14.312
مشکلات جذابیتی و حمایتی	4	13.92
مشکلات آموزشی	5	9.921
منابع انسانی ضعیف	6	5.388

در شکل شماره یک، مدل نهایی تحقیق رسم شده است.

شکل ۱- مدل نهایی تحقیق

Figure 1- The final research model

بحث و نتیجه گیری

هدف تحقیق حاضر، شناسایی و اولویت بندی عوامل پیش برنده و بازدارنده توسعه والیبالی فوق برنامه مدارس متوسطه مشهد بود؛ به همین دلیل، هر الگوی ذهنی به طور جداگانه بررسی شد. در عوامل پیش برنده مشخص شد که الگوی ذهنی ماهیت والیبالی و ورزش دانش آموزان در اولویت اول قرار دارد. این الگوی ذهنی به طور خاص به این مفهوم اشاره دارد که ورزش والیبالی بین دانش آموزان محبوب است و دانش آموزان ورزشکار تمایل زیادی برای انجام ورزش والیبالی دارند. مهم ترین گویه های این الگو «محبوب بودن رشته والیبالی در بین دانش آموزان» بود که مهم ترین عامل پیش برنده در فوق برنامه مدارس است. «امکان آموزش والیبالی به وسیله کمترین امکانات» یکی دیگر از عواملی است که می تواند پیش برنده باشد؛ زیرا آموزش این رشته به وسیله کمترین امکانات نیز میسر است. «آشنایی عمومی دانش آموزان با رشته ورزشی والیبالی» سبب می شود که تمایل بیشتری در شرکت در کلاس های فوق برنامه مدارس داشته باشند. «گرایش زیاد دانش آموزان به کلاس های ورزشی فوق برنامه» یک عامل دیگر پیش برنده است که به سبب ماهیت ورزش در بین دختران است و «کمبود مخاطره و آسیب دیدگی در رشته والیبالی برای دانش آموزان» یکی از محرک های قوی است که دختران و به طور کلی خانواده ها را ترغیب می کند تا کودکان خود را به سمت این ورزش سوق دهند. الگوی ذهنی دوم شناسایی شده، عوامل فرهنگی بود. این الگوی ذهنی نشان می دهد که فرهنگ شهر مشهد و مردم به سمت و سویی پیش رفته است که ورزش دانش آموزان را ترغیب می کند و باعث می شود که آن ها به فعالیت های فوق برنامه مدارس روی آورند. این نتیجه با تحقیقات غفوری و همکاران (۲۰۱۸)، شجاع و همکاران (۲۰۲۱)، هری^۱ و همکاران (۲۰۱۷) و ژانگ و بائو^۲ (۲۰۱۳) همسوست. «استقبال عمومی خانواده های دانش آموزان از کلاس های فوق برنامه مدارس»، «نگاه و دید مثبت مردم مشهد به ورزش دانش آموزان» و «اعتماد زیاد جامعه مشهد به مدارس و معلمان از نظر اخلاقی و تئوری» که نقش بسیار مثبت و ارزنده معلمان را در سایه فعالیت های فرهنگی جامعه نشان می دهد و «استقبال عمومی از برنامه های اوقات فراغت مدارس» از مهم ترین گویه های تشکیل دهنده این الگوی ذهنی بودند. در ادامه، الگوی ذهنی امکان پیشرفت در اولویت سوم عوامل پیش برنده قرار گرفت. این الگوی ذهنی اشاره دارد به اینکه اتفاق هایی در ورزش مدارس افتاده است که انگیزه سایر دانش آموزان را برای حضور در کلاس های ورزشی، به خصوص والیبالی افزایش داده است. از این نظر عامل پیش برنده

1. Herry
2. Zhang & Bao

برای توسعه والیبال فوق برنامه مدارس متوسطه محسوب می‌شود. این نتیجه با تحقیق قادری و همکاران (۲۰۲۰) همسوست. عوامل حمایتی-اجتماعی، چهارمین الگوی ذهنی شناسایی شده بود. این الگوی ذهنی بیانگر این است که حمایت‌های اجتماعی از ورزش دانش آموزی در سال‌های اخیر و وجود افراد دلسوز سبب شده است تا ورزش دانش آموزی پیشرفت کند و تأثیر آن در تمامی زیرمجموعه‌های ورزش دانش آموزی دیده شود؛ در نتیجه یک عامل پیش‌برنده برای توسعه والیبال فوق برنامه مدارس متوسطه مشهود مطرح می‌شود. این نتیجه با تحقیقات قادری و همکاران (۲۰۲۰)، عزیزی و طالب‌پور (۲۰۲۰) و نام و همکاران (۲۰۱۸) همسوست، اما با تحقیق سیف‌پناهی و خطیبی (۲۰۱۷) ناهم‌سوست؛ زیرا در پژوهش آن‌ها حمایت از توسعه ورزش صورت نگرفته بود. امکان دسترسی، آخرین الگوی ذهنی شناسایی شده در عوامل پیش‌برنده بود. این الگوی ذهنی نشانگر این است که اماکن و سالن‌های ورزشی در شهر مشهد در دسترس همگان بوده و از توزیع جغرافیایی خوبی برخوردار است؛ در نتیجه افراد برای شرکت در کلاس‌های فوق برنامه لازم نیست مسافت طولانی طی کنند. «استقبال از فضاهای ورزشی روباز در پارک‌ها و پارک‌های مخصوص دانش‌آموزان» که سبب می‌شود دانش‌آموزان دختران علاقه بیشتری به والیبال داشته باشند و «توزیع امکانات و سالن‌های ورزشی در اقصا نقاط مشهد و سهولت دسترسی» از مهم‌ترین گویه‌های تشکیل‌دهنده این الگوی ذهنی بود.

در عوامل بازدارنده مشخص شد که مشکلات و مسائل مالی مهم‌ترین الگوی ذهنی شناسایی شده است. این الگوی ذهنی نشان می‌دهد که برای توسعه فوق برنامه مدارس والیبال مدارس متوسطه شهر مشهد، مشکلات مالی نقش تعیین‌کننده دارد و عاملی هستند که جلوی توسعه را می‌گیرند. این نتیجه با تحقیقات غفوری و همکاران (۲۰۱۸)، عبدزاده و همکاران (۲۰۱۹) و وفایی مقدم و همکاران (۲۰۱۸) همسوست. بدون شک، از آنجاکه مشکلات مالی در همه امور نقش مستقیم و غیر مستقیم دارد، باید به آن اولویت و اهمیت زیادی داد؛ پس مایه تعجب نیست که چرا در بین عوامل بازدارنده مهم‌ترین اولویت محسوب می‌شود. الگوی ذهنی دوم، مشکلات امکاناتی بود. این الگوی ذهنی نشان می‌دهد که بسیاری از عوامل توسعه فوق برنامه والیبال مدارس از کمبودهای امکاناتی رنج می‌برند و این کمبودها باعث خواهد شد که یک عامل بازدارنده محسوب شوند. این نتیجه با تحقیقات قادری و همکاران (۲۰۲۰)، عبدزاده و همکاران (۲۰۱۹)، وفایی مقدم و همکاران (۲۰۱۸) و وانگ و لو (۲۰۱۷) مطابقت دارد. برای توسعه فوق برنامه مدارس باید امکانات کافی وجود داشته باشد تا زمینه ابتدایی برگزاری کلاس‌ها میسر باشد؛ در غیر این صورت چگونه باید کلاس فوق برنامه والیبال را برگزار کرد؟ در نتیجه مایه تعجب نیست که چرا مشکلات امکاناتی در اولویت‌های بالا قرار دارد. مشکلات ساختاری، الگوی ذهنی سوم در عوامل بازدارنده بود. این الگوی ذهنی نشان می‌دهد که برخی از موانع بازدارنده توسعه

فوق برنامه مدارس مشهد تحت تأثیر ساختارهایی است که در جامعه شکل گرفته است. حال این ساختارها چه مثبت باشند چه منفی، نقش زیادی در توسعه والیبال فوق برنامه مدارس دارند. از آنجاکه این ساختارها بازدارنده تلقی شده‌اند، این نتیجه با تحقیقات قادری و همکاران (۲۰۲۰)، غفوری و همکاران (۲۰۱۸)، عبدزاده و همکاران (۲۰۱۹)، وفایی مقدم و همکاران (۲۰۱۸) و سیف‌پناهی و خطیبی (۲۰۱۷) همسویی زیاد دارد. همان گونه که اشاره شد، مشکلات ساختاری به روندهایی اشاره دارد که در جامعه شکل گرفته است. حال این ساختارها چه مثبت باشند چه منفی، نقش زیادی در توسعه والیبال فوق برنامه مدارس دارند؛ به همین دلیل جزو مهم ترین اولویت‌ها قرار گرفته‌اند. الگوی ذهنی چهارم، مشکلات جذباتی و حمایتی بود. این الگوی ذهنی به طور خاص به این امر مهم اشاره دارد که برنامه‌های حمایتی کافی از فوق برنامه والیبال در مدارس متوسطه مشهد وجود ندارد که تأثیر بازدارنده‌ای در توسعه والیبال فوق برنامه مدارس دارد. این نتیجه با تحقیقات عبدزاده و همکاران (۲۰۱۹)، سیف‌پناهی و خطیبی (۲۰۱۷) و نام و همکاران (۲۰۱۸) مطابقت دارد. مشکلات آموزشی، پنجمین الگوی ذهنی در عوامل بازدارنده بود. این الگوی ذهنی نشان می‌دهد که در کلاس‌های فوق برنامه والیبال مدارس نیز کمبود و کاستی‌های آموزشی وجود دارد که یک عامل بازدارنده در توسعه محسوب می‌شود. این نتیجه با تحقیقات بجورندال و جیسدال (۲۰۲۰)، قادری و همکاران (۲۰۲۰)، عبدزاده و همکاران (۲۰۱۹)، وفایی مقدم و همکاران (۲۰۱۸) و میرمعینی (۲۰۱۳) همسوست. منابع انسانی ضعیف، به عنوان ششمین الگوی ذهنی شناسایی شد. این الگوی ذهنی نشان می‌دهد که از نظر دانش‌آموزان، متخصصان آموزش و مدیریتی، محدودیتی وجود دارد که یک عامل بازدارنده محسوب می‌شود. این نتیجه با تحقیقات غفوری و همکاران (۲۰۱۸) و وفایی مقدم و همکاران (۲۰۱۸) مطابقت دارد. مهم ترین گویه‌های این الگوی ذهنی «کمبود نیروی انسانی متخصص (والیبال در مدارس شهر مشهد» و «فقدان به کارگیری نیروی جوان و متخصص در کلاس‌های فوق برنامه والیبال مدارس» بود که در صورت استفاده تأثیر مفید و عمده دارد: اول اینکه دانش‌آموزان مستعد نیز انگیزه بیشتری خواهند گرفت؛ دوم اینکه سایر دانش‌آموزان به واسطه حضور دوستانشان در قامت مربی، انگیزه بیشتری برای حضور در کلاس‌های فوق برنامه مدارس دارند.

با بیان این مطالب و تحلیل و بحث دربارهٔ هر یک از الگوهای ذهنی شناسایی شده در عوامل پیش برنده و بازدارنده، پیشنهادهای کاربردی زیر ارائه شد:

۱- پیشنهاد می‌شود، تبلیغات بیشتری در زمینه توسعه فوق برنامه‌های مدارس صورت گیرد. همان طور که در عامل ماهیت به آن اشاره شد، به طور کلی خانواده‌ها دیدگاه خوبی به برنامه‌های

ارائه شده توسط مدارس دارند و اگر مدارس تبلیغات درستی در این زمینه ارائه کنند، روی آوردن دانش آموزان به ویژه دختران به کلاس های فوق برنامه بیشتر می شود؛

۲- پیشنهاد می شود، سطح کلاس های فوق برنامه افزایش یابد، زیرا در این صورت افراد مستعد به جای آنکه با هزینه های گزاف به سمت کلاس های خصوصی بیرون سوق پیدا کنند، به سمت کلاس های تخصصی و فوق برنامه مدارس روی خواهند آورد؛ بنابراین می توان با استخدام مربیان کارآموده و استفاده از دانش آموزان مطرح که سابقه خوبی در رشته ورزشی والیبال دارند، سطح کلاس ها را افزایش داد؛

۳- پیشنهاد می شود، با توجه به اینکه دختران محدودیت های زیادی در برگزاری کلاس های ورزشی در محیط عمومی دارند، با هماهنگی های قبلی در برگزاری کلاس های فوق برنامه در مکان های روباز که محدودیتی برای خانم ها ندارد، مساعدت شود؛ زیرا دختران نیز از ورزش در هوای باز لذت خواهند برد و اگر این کلاس ها توسط مدرسه انجام شود، هم خانواده از لحاظ امنیت آن اطمینان خاطر خواهند داشت و هم هزینه های کلاس ها برای مدارس و خانواده ها کاهش پیدا می کند؛

۴- با توجه به الگوی ذهنی مشکلات مالی و امکاناتی در عوامل بازدارنده، پیشنهاد می شود آموزش و پرورش با سازمان های متولی ورزش در شهرستان قرارداد های همکاری منعقد کند تا مدارس دولتی بتوانند از امکانات ورزشی سایر ارگان ها در فوق برنامه خود استفاده کنند؛

۵- پیشنهاد می شود، مسابقات مدارس به طور جدی تر دنبال شود؛ زیرا بسیاری از کلاس های فوق برنامه مدارس می تواند برای افزایش آمادگی دانش آموزان برای حضور موفق در مسابقات دانش آموزی باشد و اگر مسابقات برگزار شود، به طور قطع توسعه فوق برنامه مدارس را در پی خواهد داشت.

منابع

1. Abdzadeh, F., Kashef, S., & Moharramzadeh, M. (2019). Investigation of barriers and limitations of volleyball development In West Azerbaijan, Iran. *Sport Physiology & Management Investigations*, 10(4), 123-137. (Persian)
2. Asadollahi, E., Gholami Bidkhani, R., Jaghargh Mahian, A., & Yazdani, M. (2020). *Research methods in physical education and sports (1st ed.)*. Mashhad: Book Tak Publications. (Persian)
3. Azizi, B., & Talibpour, M. (2020). Strategic planning for football development in Khorasan Razavi province using SOAR strategic model. *Management and organizational Behavior in Sports*, 8(1), 27-41. (Persian)

4. Balyer, A., & Gunduz, Y. (2012). Effects of structured extracurricular facilities on students' academic and social development. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 46, 4803-4807.
5. Beltrán-Carrillo, V. J., Devís-Devís, J., & Peiró-Velert, C. (2012). Actividad física y sedentarismo en adolescentes de la Comunidad Valenciana. *Revista Internacional de Medicina y Ciencias de la Actividad Física y del Deporte. International Journal of Medicine and Science of Physical Activity and Sport*, 12(45), 123-137.
6. Bjørndal, C. T., & Gjesdal, S. (2020). The role of sport school programmes in athlete development in Norwegian handball and football. *European Journal for Sport and Society*, 17(4), 1-23.
7. Burden, T. F., & Dixon, M. A. (2013). Adolescent withdrawal from sport participation: An integrated approach. *Journal for the Study of Sports and Athletes in Education*, 7(3), 149-167.
8. Darling, N., Caldwell, L. L., & Smith, R. (2005). Participation in school-based extracurricular activities and adolescent adjustment. *Journal of Leisure Research*, 37(1), 51-76.
9. De Bosscher, V., De Knop, P., Van Bottenburg, M., & Shibli, S. (2006). A conceptual framework for omparati sport policy factors leading to international success. *European Sport Management Quartery*, 6, 185-215.
10. Fahim Devin, H., & Asadollahi, E. (2021). Investigating the mediating role of coaches'sense of humor in causative relation of transformational (inspirational) leadership with sport achievement motivation in elite athletes. *Scientific Journal Of Organizational Behavior Management in Sport Studies*, 8(2), 93-102.
11. Farahani, A., & Abdavi, F. (2006). Equipment and facilities of heroic sports bases and its role in the development of sports in the country. *Movement*, 29(3), 69-83. (Persian)
12. Fredricks, J. A., & Eccles, J. S. (2008). Participation in extracurricular activities in the middle school years: Are there developmental benefits for African American and European American youth? *Journal of Youth and Adolescence*, 37(9), 1029-1043.
13. Ghaderi, J. A., Ghafouri, E., Honari, S., & Mohammadi Moghadam, Y. (2020). Strategic model of sports development in law enforcement. *Disciplinary Management Research*, 15(1), 53-74.
14. Ghafouri, F., Honary, H., & Ghaderi, J. (2018). Identification of factors influencing the development of iran police sports. resource management in police. *Journal of the Management Dept*, 6(24), 137-162. (Persian)

15. Harrison, P. A., & Narayan, G. (2003). Differences in behavior, psychological factors, and environmental factors associated with participation in school sports and other activities in adolescence. *Journal of School Health*, 73(3), 113-120.
16. Ivaniushina, V. A., & Aleksandrov, D. A. (2015). Socialization through informal education: The extracurricular activities of Russian schoolchildren. *Russian Education & Society*, 57(4), 189-213.
17. Jenkinson, K. A. & Benson, A. C. (2010). Physical education, sport education and physical activity policies: Teacher knowledge and implementation in their Victorian state secondary school. *European Physical Education Review*, 15(3), 365-388
18. Kafshdar Tusi, T., Kashtidar, M., & Asadollahi, E. (2021). Identifying and prioritizing deterrents in the development of extracurricular volleyball in Mashhad girls' secondary schools. *Journal of Research and Studies of Islamic Sciences*, 3(25), 53-72.
19. Kartakoullis1, N., Karlis, J., & Karadakis, M. (2009). Sports for all philosophy: The evolution in cyprus and the transfer from a sport to a health orientationm. *International Journal of Sport Management, Recreation & Tourism*, 3, 47-60.
20. Mirmoini, S. Y. (2013). Providing strategies for talent development and training in volleyball. Paper presented at the National Convolution of New Approaches in Sport Sciences and Physical Education, Islamic Azad University, South Tehran Branch.
21. Mohrramzadeh, M., Ilon Kashkoli, F., Lotfi, M., & Babaei, S. (2013). Barriers to attracting sponsors in professional volleyball in West Azarbaijan province and presenting its solutions. Paper presented at the Sports Management Conference, Al-Zahra University, Tehran. (Persian)
22. Nam, B. H., Hong, D., Marshall, R. C., & Hong, J. (2018). Conflicts among stakeholders regarding the new academic system in the Korea University Sport Federation. *International Journal of Sport Policy and Politics*, 10(3), 597-613.
23. Nazari, V., Razavi, S. M. H., Hosseini, S. E., & Raisi, M. (2014). Identifying the bottlenecks and obstacles facing beach volleyball in Iran using SWOT analysis. *Journal of Sport Management and Motor Behavior*, 10(20), 23-34. (Persian)
24. Pérez-Ordás, R., Aznar Cebamanos, M., Nuviala, R., & Nuviala, A. (2019). Evaluation of extracurricular sports activities as an educational element for sustainable development in educational institutions. *Sustainability*, 11(12), 3474.
25. Razavi, S. M. H., Rouhani, Z., & Ghanbari Firoozabadi, A. (2013). An analysis of the effective factors in promoting the status of physical education in schools. *Journal of Sport Management and Motor Behavior*, 10(19), 69-80. (Persian)
26. Schulenkorf, N., & Siefken, K. (2019). Managing sport-for-development and healthy lifestyles: The sport-for-health model. *Sport Management Review*, 22(1), 96-107.

27. Seifpanahi Shabani, J., & Khatibi, A. (2017). Explanation and analysis of effective factors on progress of the Iran Volleyball at championship level. *Sport Management and Development*, 6(2), 17-31. (Persian)
28. Serrano, R., Lacerda, D. P., Cassel, R. A., Rodrigues, L. H., & Soares, P. F. (2018). Systemic analysis of the soccer (football) value chain: Learning from the Brazilian context. *Systemic Practice and Action Research*, 31(3), 269-291.
29. shajie, K., Heydari, R., Asadollahi, E., esfahani, M., & Gol Goli, M. (2021). Hot bench: Pathology of frequent changes of coaches in Iranian Premier League. *Sport Management Studies*, 13(68), 130-170.
30. Shajie, R., Heydari, R., Shajie, K., Asadollahi, E., & Amiri, S. (2022). Analysis of immoral behaviors of Iranian Premier League players. *Research on Educational Sport*, 9(25), 167-194.
31. Sotiriadou, P. (2013). Sport development planning: The sunny golf club. *Sport Management Review*, 16(4), 514-523.
32. Toomey, R. B., McGuire, J. K., & Russell, S. T. (2012). Heteronormativity, school climates, and perceived safety for gender nonconforming peers. *Journal of Adolescence*, 35(1), 187-196.
33. Vafaei Moghadam, A., Dousti, M., Fakhri, F., & Jafari, M. (2018). Obstacles to sport development in Mazandaran province schools. *Journal of Sport Management and Motor Behavior*, 14(28), 167-182. (Persian)
34. Wang, D. B., & Lu, W. J. (2017). The construction and application of functional indexes of colleges and universities in the development of sports industry—Analysis based on fuzzy comprehensive evaluation method. *Eurasia Journal of Mathematics, Science & Technology Education*, 13(8), 6027-6036.
35. Zhang, J., & Bao, Y. (2013). My views on the development of China's sports. *Journal of Hebei Institute of Physical Education*, 2, 33-41.

ارجاع دهی

اسداللهی، احسان؛ کفشدار طوسی، طبیعه. (۱۴۰۲). شناسایی و اولویت بندی عوامل پیش برنده و بازدارنده در توسعه والیبال فوق برنامه مدارس. پژوهش در ورزش تربیتی، ۱۱ (۳۰): ۹۲-۱۶۳. شناسه دیجیتال: 10.22089/RES.2022.12742.2256

Asadollahi, E; Kafshdar Toosi, T. (2023). Identifying and Prioritizing Promoting and Inhibiting Factors in the Development of Extracurricular Volleyball in Schools. *Research on Educational Sport*, 11 (30): 163-92. (Persian). DOI: 10.22089/RES.2022.12742.2256

